

Anders Jahres Humanitære Stiftelse vil overrisle kulturlivet

Siden starten i 1966 har Anders Jahres Humanitære Stiftelse gitt cirka 190 millioner kroner til humanitære og kulturrelle formål i Norge enerelt og i Vestfold spesielt.

Av
SVEN OTTO RÖMCKE

Anders Jahre bidro blant mye annet til at Sandefjord fikk bymuseum, krematorium og rådhus. Derfor var det helt i hans ånd da den humanitære stiftelsen i 1994 kjøpte eiendommen Storgaten 20 i Sandefjord.

(Foto: Paal-André Schwital)

Førstehjelp for gode ideer

Hvert år får stiftelsen tre til fire hundre søknader, og mellom 100 og 130 gode formål får støtte. I 2010 fikk rundt 35 rene kulturprosjekter i Vestfold cirka 1,6 millioner kroner av de seks, syv millionene stiftelsen delte ut. Det ble mye kultur av det.

Det betyr at svært mange kulturaktører i Vestfold gjennom årene har fått viktig støtte. Det kan dreie seg om små beløp til en liten forening, støtte til musikk, teater og ballett for alle aldersgrupper og store beløp over år som støtten til Kaupang-utgravningen,

forskningen på Gokstad-funnene, restaureringen av orgelet i Tønsberg domkirke og Kystkultursenteret i Sandefjord.

Støtte gis bare til definerte prosjekter og ikke til daglig drift, og ingen kan satse på faste gaver fra stiftelsen. Det forhindrer ikke at mange dukker ofte opp på listene, som Festspillene i Vestfold og Haugar Vestfold Kunstmuseum. En del små foreninger får nesten årlig mindre beløp som gjør at de kan spille en viktig rolle i fylkets vitale foreningsliv.

DEN FØRSTE SOM STØTTER

Anne-Merethe Lie Solberg er direktør for Anders Jahres Humanitære Stiftelse. Hun legger vekt på at Anders Jahre var gründer, pioner og foregangsmann. Han tenkte stort og visjonært. Det gjenspeiler seg i stiftelsens måte å tenke på. Den liker pionerer og vil gjerne være fødselshjelper for organisasjoner som tenker annerledes og har en god idé. Da blir stiftelsen den første som støtter og dermed hjelper et nytt prosjekt til å bli bærekraftig og synlig.

Når prosjektet står rimelig støtt, er det bedre i posisjon for å søke, og få, støtte fra andre. Konsertarrangøren Levende klassisk i Tønsberg er eksempel på en god idé som fikk støtte i starten av Anders Jahres Humanitære Stiftelse.

Statuttene er klare. De gjenspeiler Anders Jahres raushet og pionerånd,

og styret arbeider aktivt med å innfri kravene i statuttene. Da er det en fordel at styret fortsatt har medlemmer som kjente Anders Jahre.

Anne-Merethe Lie Solberg og styret vil at stiftelsen skal være forutsigbar. Forvaltningskapitalen er på 215 mill. kroner, og det settes av midler i gode år slik at det er noe å dele ut også i år

*Anne-Merethe Lie Solberg utenfor
Landstadsenteret i Storgaten 20.x*

hvor stiftelsen ikke tjener penger, som under finanskrisen nylig. Stiftelsen merket krisen, men har i det store og hele hentet seg inn igjen.

OVERRISLINGSEFFEKT

Det sies om Anders Jahre at han hadde evnen til å se hvor det var et behov. Da Sandefjord trengte et krematorium eller Sandar kirke et orgel, gjorde han noe med det. Stiftelsen tilstreber å ha noe av det samme blikket når den leser søknader.

Det er et mål å hjelpe mange, og stiftelsen ønsker å ha en overrislings-effekt på forenings- og kulturliv i hele fylket. Gaven fra stiftelsen skal være en håndrekning, men også en honnør. Det stilles alltid krav til kvalitet. Pionertankegangen gjør at stiftelsen skal være lite departemental og byråkratisk.

Støtten til de mange gode formål og ikke minst Anders Jahres Kulturpris (se ramme), som er utdelt siden 1990, har bidratt til å synliggjøre både stiftelsen og kulturlivet i Vestfold. Det kommer både fylket og regionen til gode. Siden 1996 er det også utdelt en pris for yngre kunstnere (se ramme), og i 2004 gikk den til Alexander Rybak.

Kulturlivet rundt Sandefjord ble styrket da stiftelsen sammen med Sandefjord kommune og Vestfold fylkeskommune kjøpte Midtåsen, som var Anders Jahres bolig. Hovedbygningen med deler av innbo og parkanlegg er fredet. Nå er Midtåsen blant annet arena for arrangementer i regi av Foreningen Kulturelt Initiativ.

I Midtåsen har Anders Jahres Humanitære Stiftelse bidratt til at det er bygget en skulpturpaviljong med billedhugger Knut Steens arbeider.

STYRET BESTEMMER

Stiftelsen holder til i Sandefjord, og Anne-Merethe Lie Solberg står for det daglige arbeidet. Alle beslutninger om støtte blir tatt av styret. Det gjelder både de små beløpene og de store.

Den som ønsker støtte, må skrive en god og tydelig søknad (se ramme). Men det er ikke mindre viktig å rapportere godt. Det stilles krav, og en god rapport er ganske sikkert et godt utgangspunkt for en ny søknad.

Anne-Merethe Lie Solberg legger allikevel ikke skjul på at styret ser med velvilje på det gode prosjekt og er i stand til å se den gode ideen som kan skjule seg i en ikke helt fullkommen søknad.

Stiftelsen nøyter seg ikke med å kreve gode rapporter. Lie Solberg og styremedlemmene følger blant annet med i pressen, og ikke minst går de aktivt på store og små arrangementer som er støttet av stiftelsen. Det betyr at Anne-Merethe Lie Solberg ofte er å se på kulturarrangementer i fylket.

SMÅ TING SOM GLEDER

Styremedlemmene vet at de ville hatt Anders Jahre med seg når de stadig gleder seg over vellykkede prosjekter, og Lie Solberg er raskt ute med å understreke at det ofte er de små ting som gleder.

Selvsagt var det gøy å bidra til at fiolinisten Henning Kraggerud kunne spille 15 nyskrevne komposisjoner på en vandrende konsert mellom Munchbilder på Haugar under Festspillene i 2010. Men det kan være like stimulerende å se en liten forening få til noe

som gleder medlemmene og som ikke hadde vært mulig uten gaven fra stiftelsen.

Fristen for å søke støtte er hvert år den 15. april. Det betyr at det kan være litt sent å søke i år siden Kult kommer ut omtrent samtidig med at fristen går ut, men desto mer tid er det til å forberede en søknad i 2012.

Anne-Merethe Lie Solberg og styret har ingen innflytelse på hva som kommer til å ligge i søknadsbunken, men ser gjerne prosjekter som kan gjøre at flere får lyst til å oppleve kultur.

LOKALE OG

PROFESJONELLE SAMMEN

Hvordan kan man for eksempel få flere unge til å gå på klassiske konserter eller kunstutstillinger? I forlengelsen av det har stiftelsen sans for prosjekter der lokale krefter gjør noe sammen med profesjonelle. Det skaper oppmerksomhet, og det har tanteeffekten, som gjør at de lokale medvirkende får med seg venner og familie i alle aldre på arrangementer som ellers kanskje ikke ville fått så godt besøk.

Det er tanker i slekt med det Dag Nilssen forteller om i Kult nummer 1/2011. Der beskriver han hvordan han og Kulturelt Initiativ i Sandefjord går veien on barna for å vekke de voksne. Kulturelt Initiativ er for øvrig blant de mange som er støttet av stiftelsen.

Anders Jahres Humanitære Stiftelse ser på gavene som en investering. Avkastningen er at gaven bidrar til et godt prosjekt som blir slik søkeren hadde tenkt seg.

Vinnere av Anders Jahres Kulturpris siden år 2000

2010 Musikerparet Soon-Mi Chung og Stephan Barratt-Due og fotograf Tom Sandberg
2009 Artist og kulturformidler Mari Boine og ballettkunstner Espen Giljane,
2008 Glasskunstner Ulla-Mari Brantenberg og designer Peter Opsvik
2007 Fiolinist Arve Tellefsen og jazzsangerinne Karin Krog,
2006 Forfatter og dramatiker Jon Fosse og skuespillerne Svein Sturla Hungnes Toralv Maurstad

2005 Malerne Jens Johannessen og Håkon Bleken
2004 Forfatter Ingvar Ambjørnsen og formidler av russisk litteratur Geir Kjetsaa,
2003 Arkitektene Sverre Fehn og Kjetil Trædal Thorsen
2002 Smykkekunstner Tone Vigeland og billedkunstner Jan Groth,
2001 Sanger Knut Skram og forfatter Knut Ødegård
2000 Skuespiller Liv Dommersnes og maler Frans Widerberg

Vinnere av Anders Jahres pris for yngre kunstnere

Gjertrud Jynge, Gisle Kverndokk, Cathrine Grøndah, Nikolaj Frobenius, Herborg Kråkevik, Andrea Bræin Hovig, Per Enoksson, Kari Postma Sundan, Steinar Opstad, Synnøve Øyen, Tomas Ramberg, Bjarte Breiteig, Alexander Rybak, Sverre Koren Bjertnæs, Christoffer Fjeldstad, Trondheimsolistene, Tuva Gonsholt, Daniel Rybakken, Barratt Dues Juniororkester og Unn Fahlstrøm.

TO STIFTELSE

Skipsreder Anders Jahre ga bort nesten alt han eide og etablerte blant annet to stiftelser. I 1953 opprettet han Anders Jahres fond til vitenskapens fremme og i 1966 Anders Jahres Humanitære Stiftelse.

Anders Jahres Humanitære Stiftelse hadde, som navnet sier, fra starten en sterkt humanitær retning. Fra 1978 ble statuttene endret og stiftelsen rettet seg mer også mot kulturelle formål.

STOR MESEN

Anne-Merethe Lie Solberg beskriver Anders Jahre som en av det forrige århundres store mesener. Gavmildheten hadde sammenheng med at Jahre ikke hadde livsarvinger. Han var visjonær, og han tenkte stort. Det bragte ham langt innen skipsfart, men det bragte ham også langt som støttespiller til vitenskap, samfunn og kultur.

Jahre ville støtte gode formål i Norge, han var særlig opptatt av gode formål i Vestfold, og han ville støtte Universitetet i Oslo, hvor han tok sin juridiske embetseksamen i 1914.

Stiftelsene utviklet Jahre sammen med sin samarbeidspartner, høyesterettsadvokat Frithjof Bettum og senere advokat Bjørn Bettum. Anders Jahre var opptatt av kvaliteten i stiftelsenes arbeid og ønsket sterke og selvstendige styrever. Det første styret i Anders Jahres Humanitære Stiftelse besto av styreformann Frithjof Bettum, Helga Semb, som var sentral i Norske Kvinners Sanitetsforening; Heddy Astrup, som stiftet Oslo Røde Kors Barnehjelp og sto bak Casas Heddy; biskop Dagfinn Hauge og overlege Viktor Gaustad.

Anders Jahres fond til vitenskapens fremme har en forvaltningskapital 172 mill. kroner. Stiftelsen styres av Universitetets forvaltningsorgan UNIFOR. Fondet støtter medisinsk og juridisk forskning, fortrinnsvis ved Universitetet i Oslo og forskning på kjemiens og skipsbyggingens område, fortrinnsvis ved NTNU i Trondheim. Siden 1960 har fondet årlig delt ut

Anders Jahres nordiske medisinske priser. Fondet har utdelt mer enn 200 mill. kroner til de fastsatte formål.

Anders Jahre døde i 1982.

Anders Jahres Humanitære Stiftelse har bidratt til Kaupang-utgravningen. Dermed har Anne-Merethe Lie Solberg og styret i stiftelsen vært med på å dokumentere at Kaupang var Norges eldste by.

Styret

I dag består styret i Anders Jahres Humanitære Stiftelse av Øivin Fjeldstad, styreleder; Ellen Gjerpe Hansen, nestleder; Herbjørn Hansson, Bentein Baardson, Åse Kleveland og Svein Aaser.

Søknad om støtte

Anders Jahres Humanitære Stiftelse har ikke eget søknadsskjema, men søknaden må inneholde:

- Navn og adresse på søker og kontaktperson. (Enkelt personer kan ikke søke.)
- Kort beskrivelse av søkers virk-

somhet/organisasjon.

- Kort beskrivelse av prosjektet det søkes støtte til.
- Finansieringsplan.
- Regnskap og budsjett for organisasjon/prosjekt.
- Kontonummer for overføring av midler.